

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

**ДЕРЖАВНА
НАУКОВА
УСТАНОВА**

**ІНСТИТУТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ**

**ІНСТИТУТ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ**

**Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 24 квітня 2025 року)**

Випуск № 4

**м. Харків
2025 р.**

*Рекомендовано до видання Вченою радою
Інституту СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 41 від «09» травня 2025 року)*

Редакційна колегія:

Червяков О.І., канд. юр. наук;
Корчагін М.В., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент;
Пономарьов В.О., доктор філософії з фізичного виховання і спорту;
Грохольський В.П., канд. юр. наук, доцент;
Даль А.Л., канд. юр. наук;
Веліков С.Г.

Редакційна колегія вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є безперечними. Разом з тим, їх публікація здійснюється з метою забезпечення плюралізму наукової думки і публічного обговорення.

Матеріали друкуються мовою оригіналу. За виклад, зміст і достовірність матеріалів, а також використання наукових джерел без відповідного посилання відповідають автори.

Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м.Харків, 24 квітня 2025 року. м. Харків: 2025. 375 с.

У збірнику представлено матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченій обговоренню та вирішенню низки проблемних питань, забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України. Зокрема тези доповідей та виступів стосувались впровадження досвіду та стандартів армій країн-членів НАТО, удосконаленню рівня тактичної, вогневої, спеціальної фізичної та медико-тактичної підготовки у процесі підготовки персоналу для сектору безпеки і оборони України; міжвідомчої взаємодії у діяльності сил сектору безпеки і оборони та посилення комунікаційних зв'язків; удосконалення системи безпеки та захисту для об'єктів критичної інфраструктури України; забезпечення психологічної підтримки та гендерної рівності у діяльності сил сектору безпеки і оборони України під час виконання оперативно-службових та/або службово-бойових завдань

Видання адресоване представникам сектору безпеки і оборони України, вченим, науковим та науково-педагогічним працівникам, здобувачам освіти, а також іншим особам, до предмету зацікавленості яких відносяться порушені теми.

© Служба безпеки України, 2025
© Інститут Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого, 2025

Богданов М.В. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦПІДРОЗДІЛІВ.....	311
Боднар В.А. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНА АДАПТАЦІЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СИЛОВИХ СТРУКТУР: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПРАКТИКИ....	314
Вдовін І.О. КІБЕРБЕЗПЕКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	316
Волков М.С. ФОРМУВАННЯ ПСИХОФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	320
Гаркуша П.О. ЗМІЦНЕННЯ СТІЙКОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ТА СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.....	323
Горюн Д.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ У СТРУКТУРАХ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.....	325
Грицанюк В.В. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СФЕРІ ОБОРОНИ: ДОСВІД ІЗРАЇЛЮ.....	327
Двигуліна В.А., Євтушенко В.В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	329
Дорофєєва С.В. УЧАСТЬ ЖІНОК – ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СБУ У ВИКОНАННІ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ.....	332
Журавель Т.В. ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ТА ГЕНДЕРНА ГАРМОНІЯ У ВІЙСЬКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: РОЛЬ КОМАНДИРА.....	334
Квітка Я.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	336
Лазаренко Д.А. ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ У СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ УКРАЇНИ.....	340
Мисюра Д.В. РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВИХ ПІДХОДІВ У ПІДВИЩЕННІ БОЄЗДАТНОСТІ СИЛОВИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ.....	343
Нікітіна Д.С. СИНДРОМ ВИГОРАННЯ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ЩО ЦЕ, ЙОГО НАСЛІДКИ ТА ПОДОЛАННЯ В УМОВАХ БОЙОВОГО СТРЕСУ.....	345
Нудьга Є.О. УЧАСТЬ ЖІНОК У МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ.....	347
Павлікова К.О. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОГРЕС У РЕАЛІЗАЦІЇ СТАНДАРТІВ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	349
Пилипенко Л.В. ДО ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	351
Поливанюк В.Д., Терехов В.Я. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В СИЛАХ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	353
Пономарьов В.О. ГЕНДЕРНІ ПИТАННЯ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМАТИКА ЧИ СТЕРЕОТИПИ.....	355
Студін О.О. ВПЛИВ СТРЕСОВИХ ФАКТОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РИЗИКОМ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТА ТРАВМАТИЧНИМ ДОСВІДОМ.....	357
Фурса В.В., Буякова І.О. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	359
Цимбал А.С. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ.....	361
Чаленко П.В. РОЛЬ ЖІНОК У СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ: ДОСВІД НАТО.....	363

історично обумовлені стереотипи щодо розподілу ролей чоловіків і жінок у сфері безпеки та оборони держави.

Однією з основних форм гендерної нерівності є дискримінація, яка часто проявляється через наявність і стійкість гендерних стереотипів. Жінки в силових структурах часто стикаються з упередженнями, що їхня роль є менш важливою або що вони менш здатні виконувати завдання, пов'язані з фізичною силою або високим рівнем стресу та відповідальності. Такі стереотипи можуть призводити до недооцінки професійних досягнень жінок і обмеження їхніх можливостей для кар'єрного зростання.

Ще однією серйозною проблемою є сексуальні домагання та інші форми небажаної поведінки. Гендерна нерівність також виявляється у вигляді бар'єрів для кар'єрного зростання жінок у цій сфері. Жінки часто стикаються з труднощами при призначенні на керівні посади через брак підтримки, наставництва та можливостей для професійного розвитку. Багато з них відзначають, що їм важче отримати підвищення або зайняти відповідальні посади через упередження та стереотипи щодо їхніх професійних здібностей.

Для подолання гендерної нерівності необхідно вжити комплексних заходів, які охоплюють зміни на рівні політики (національному) та практичні дії на рівні організацій (регіональному). Це можуть бути програми наставництва, спеціалізовані тренінги з гендерної рівності, впровадження чітких механізмів для повідомлення про випадки насильства та дискримінації, а також підтримка і захист постраждалих. Важливо також підвищувати обізнаність про гендерні питання серед усіх працівників і створювати середовище, в якому поважаються права кожного, незалежно від статі.

Список використаних джерел:

1. Скільки жінок служить у ЗСУ: статистика. ФАКТИ ICTV. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20240308-skilky-zhinok-sluzhyt-u-zsu-statystyka/>.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-19#Text>.
3. Збірник «Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/09/28-2.pdf>.

Грицанюк В.В.

доцент Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності
кандидат політичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СФЕРІ ОБОРОНИ: ДОСВІД ІЗРАЇЛЮ

Актуальність досягнення гендерної рівності у діяльності сил сектору безпеки і оборони України зростає в умовах тривалого збройного конфлікту та трансформації українського суспільства. З початком повномасштабної агресії проти України значно зросла кількість жінок, які беруть участь у захисті держави не лише в допоміжних, а й у бойових ролях, демонструючи високий рівень професійної підготовки, стійкості та патріотизму. Проте досі зберігається низка бар'єрів, які обмежують їхній доступ до керівних посад, рівної оплати праці, належних умов служби, а також повного соціального та правового захисту.

Досягнення гендерної рівності у секторі оборони України є необхідною умовою модернізації Збройних Сил та наближення до стандартів НАТО, які вимагають впровадження інклюзивних підходів та рівного представництва. Залучення жінок до лав збройних сил сьогодні є важливим і незаперечним елементом сучасних військових операцій у різних

країнах світу. Такий розвиток подій є логічним продовженням процесу фемінізації суспільства, в якому жінки дедалі частіше займають провідні позиції та відіграють помітну роль, зокрема і в армії. Суспільство все більше визнає необхідність сприймати жінок як рівноправних учасниць військової служби, які мають усі можливості для повноцінної участі у військовій діяльності. Фемінізація армії відображає широку соціальну тенденцію, що засвідчує зростання впливу жінок у сфері національної безпеки та оборони [1].

У цьому контексті особливо цінним є вивчення досвіду інших країн, зокрема Ізраїлю – держави, яка тривалий час перебуває в умовах воєнного напруження і водночас впровадила одну з найефективніших моделей гендерної інтеграції у сфері національної безпеки. Ізраїль продемонстрував, що рівноправна участь жінок в армії – це не лише питання справедливості, а й стратегічної ефективності. Дослідження показують, що більшість ізраїльських жінок вважають службу в армії важливим етапом у своєму житті, що сприяє їхньому розвитку, підвищенню самооцінки та впевненості в собі. Попри обов'язковий характер їхньої служби, жінкам усе ще доводилося боротися за повноцінну інтеграцію.

У 2024 році жінки становили 33% солдатів, які вступають до ЦАХАЛ, і 51% чинних офіцерів. Вони виконують різні ролі в сухопутних, морських і повітряних військах. Дев'яносто два відсотки всіх підрозділів Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) мають посади, відкриті для жінок, тоді як приблизно 70% усіх ролей доступні для жінок [2].

Зупинимося на деяких актуальних питаннях сьогодення, що стосуються досягнення гендерної рівності в ізраїльській армії. Всі їх можна розділити на дві великі групи: одна стосується проблем, які виникають в жінок, які не хочуть йти служити в армію; інша група питань стосується досягнення принципів гендерної рівності безпосередньо в армії.

Відомо, що деякі молоді жінки намагаються уникнути обов'язкової служби, вважаючи її марнуванням часу або перешкодою для кар'єри. Наприклад, ізраїльська модель Бар Рефаелі використала фіктивний шлюб, щоб отримати звільнення від армії. Однак не лише опортунізм є причиною ухилення від служби – серед факторів також ментальне здоров'я та ідеологічні переконання [4].

Через обов'язковий характер військової служби в Ізраїлі жінки, які відмовляються служити, можуть бути ув'язнені. Вони звертаються до Верховного суду, щоб захистити свої права. Наприклад, якщо Аліса Міллер боролася за право жінок служити в бойових підрозділах, то Лаура Міло, навпаки, намагалася звільнитися від служби на підставі совісті. Вона спиралася на закон, який дозволяє жінкам отримати звільнення за релігійними або моральними переконаннями, проте комісія з винятків відмовила їй, оскільки вважала її аргументи політичними, а не пацифістськими. Суд також відхилив її позов, заявивши, що як чоловіки, так і жінки повинні підпорядковуватися однаковим правилам. У результаті Міло отримала тюремний термін, ставши однією з небагатьох жінок, які відкрито протестують проти військової служби, усвідомлюючи наслідки [4].

Окремий спосіб противу демонструють жінки, які проходять службу, але згодом приєднуються до організацій, що критикують військову політику Ізраїлю. Наприклад, група «Жінки, що ламають мовчання» об'єднує ветеранок, які використовують власний досвід для виступів проти окупації [3].

Не варто очікувати, що всі жінки мають однаковий досвід у війську. Вони приходять із різних соціальних прошарків і служать у різних ролях, що формує їхні унікальні погляди на армію. Водночас сексуальні домагання є поширеним явищем, хоча їхня частота нижча, ніж у збройних силах США. Оцінити їхній реальний масштаб складно, адже не всі випадки фіксуються офіційно [4].

Служба в армії – це не лише ризики, а й можливості для особистісного зростання, хоча суспільство не завжди визнає проблеми жінок у війську, такі як бойові травми. Ізраїль поступово починає приділяти більше уваги бойовим травмам у чоловіків, проте жінки, які пережили подібні випробування, часто залишаються в тіні.

Оскільки військова та цивільна сфери в Ізраїлі тісно переплетені, суспільство значною мірою мілітаризоване. Більшість ізраїльтян є ветеранами, але чоловіки зазвичай досягають

вищих військових звань та легше інтегруються в політичну сферу. Жінкам складніше просуватися кар'єрною драбиною в армії, що впливає і на їхні можливості в цивільному житті [4].

Військова служба є обов'язковою для більшості єврейських ізраїльтянок, а значна частина проходить також службу в резерві. Хоча кількість доступних для жінок посад зросла, напруга навколо цього питання зберігається. З одного боку, жінки прагнуть рівності, з іншого – традиційні та релігійні групи чинять опір їхній участі в армії. Наприклад, ультраортодоксальні чоловіки, які хочуть служити, часто вимагають розділення статей.

Крім того, в Ізраїлі існують закони, що дозволяють жінкам отримати звільнення від служби через релігійні переконання або шлюб, чого не передбачено для чоловіків. Посада у війську, особливо командна, є важливим ресурсом для кар'єрного росту в ізраїльському суспільстві, але цей ресурс нерівномірно розподілений між статями [2].

Досвід жінок у війську залишається різноманітним – від гордості за службу до переживання сексуальних домагань і бойових травм. Армія Ізраїлю постійно змінюється, намагаючись знайти баланс між відкриттям нових можливостей для жінок та збереженням традиційної військової структури. Жінки, які обирають бойові посади, стикаються з серйозними викликами, і їхня участь у війську є одночасно досягненням і випробуванням для всього суспільства.

Список використаних джерел:

1. Андросчук А. Р. Особливості реалізації принципу гендерної рівності в збройних силах України // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 11. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-08>.
2. Israel Defense Forces. Official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.idf.il/en/>
3. Sasson-Levy O., Levy Y. Women Breaking the Silence: Military Service, Gender, and Antiwar Protest // Gender & Society. 2011. Vol. 25, № 6. P. 740–763. DOI: 10.1177/0891243211421782.
4. Women in the Military in Israel [Електронний ресурс] // ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/371058252_Women_in_the_Military_in_Israel (дата звернення: 10.04.2025).

Двигуліна В.А.

здобувач вищої освіти навчальної групи Н-231
Навчально наукового інституту інформаційної
безпеки та стратегічних комунікацій
Національної академії Служби безпеки України

Євтушенко В.В.

доцент кафедри спеціальної фізичної та бойової
підготовки Національної академії Служби
безпеки України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

24 лютого 2022 року росія розпочала новий етап восьмирічної війни проти України – повномасштабний наступ. Ворог щодня, без зупинки, здійснює бомбардування та масовані обстріли мирних українських сіл та міст. Країна-терорист принесла найстрашніше: знищення українського народу, абсолютне ігнорування людських цінностей, стирання культурної та історичної ідентичності України, а також підлив міжнародної підтримки та допомоги для нашої держави. Окупанти впевнені, що вони будуть на нашій землі, але чи це так? Вони, напевно, думали, що наші люди приймуть їх і не стануть на захист своєї Батьківщини, але всі